

Symposiumverslag 'Samen binnen het Koninkrijk: the rules and play of the game'

16 april 2010, Renaissance hotel te Curaçao

Sfeerimpressies vooraf: Waarom bent u op deze conferentie afgekomen?

1. Politiek interesseert mij. Ik wil weten wat ik in de toekomst kan verwachten, **Giovannie Martha, 1^e jaars rechtenstudenten aan de UNA**
2. Ik ben net gemigreerd naar Curaçao. Ik wil weten hoe het is met onze identiteit en wie hier mag komen werken, **Christina Prysciliana, net afgestudeerde psychologe**
3. Over 10-10-10 hoor je heel erg veel. Ik wil weten wat al die veranderingen brengen en hoe ons land gevormd wordt, **Femaliana Polling, Antilliaanse stagiaire uit Nederland bij Price Waterhouse Coopers**
4. Deze ontwikkelingen zijn belangrijk voor ons land, zeker qua economie en commerciële kansen. Ik hoop meer te horen over regulering, regelgeving en toezicht op financiële markten, **Eugène Rhuggenaath, oud politicus/broker/dealer**
5. Ik ben politiek actief en wil later in het parlement. Ik volg alles van dichtbij al sinds mijn afstudeeropdracht aan de HAVO, **Anna Henriques, 2e jaar student International Business aan de UNA**
6. Ik ben uitgenodigd om te debatteren. Dat vind ik een mooie uitdaging en het debat heeft veel raakvlakken met mijn studie, **Deniza Dorant student Public Administration aan de UNA**
7. Het wordt tijd dat ik me goed in de materie verdiep. Er zijn zoveel gezichtswijzen en ideeën. Ik wil kijken waar ik zelf sta, **Natasha Devid, voorzitter Vrouwen Netwerk Curaçao**
8. Ik heb geen specifieke verwachtingen. Ik wil horen wat er gaat gebeuren met het Koninkrijk, **Dave Liqui Lung, advocaat bij Van Eps Kunneman en Van Doorne**
9. Ik ben hier vanwege mijn proefschrift over hoe we een integer bestuur bereiken in de nieuwe landen. Dit is het moment, **Nelly Schotborgh, directeur Schotborg Research & Advice,**
10. Je krijgt hier informatie, maar je mag zelf ook meedoen en vragen stellen. Het lijkt me een hele leuke ervaring, **Liza Mari Juliet, VWO 5 leerling aan het Peter Stuyvesant Collège**
11. Ik vind het thema interessant, vooral de titel 'De toekomst van het koninkrijk; rules & play of the game', **Tirzah Doran, docent en stagecoördinator aan een MBO instelling voor de Horeca**

12. De toekomst van het Koninkrijk is voor mij de trekker. Ik ben er dagelijks mee bezig, **Anouk Swakhoven, verdragsjurist DirectieBuitenlandse Betrekkingen, Land overheid**

Een samenvattende indruk van het symposium

Op 16 april j.l. vond het symposium 'Samen binnen het koninkrijk: the rules and play of the game' op Curaçao plaats'. Meer dan 100 deelnemers waren hier om uiteenlopende redenen op afgekomen, variërend van meer willen horen en weten over de toekomst van Curaçao binnen het koninkrijk tot zelf actief mee willen debatteren om bij te dragen aan de gedachtevorming over het 'land Curaçao' en zijn economische en sociale uitdagingen. In de zaal zaten naast managers, ondernemers, journalisten en (oud)politici, verrassend veel leerlingen, studenten en jonge professionals. Tijdens de avond lieten zij hun mening duidelijk horen, waarbij een VWO 5 student treffend opmerkte: 'Het gaat om onze toekomst. Je hoeft geen twintig te zijn om daar een mening over te hebben'.

Het symposium, geïnitieerd door staatssecretaris Ank Bijleveld-Schouten, was de derde in een reeks van vijf Koninkrijkssymposia, waarvan er al twee in Den Haag zijn gehouden en nog twee op Sint Maarten en Aruba gepland staan. Hoewel mevrouw Bijleveld-Schouten, gehinderd door een IJslandse stofwolk, tot haar teleurstelling niet *live* op het symposium kon zijn, sprak zij de zaal wel telefonisch toe. Daarbij riep zij iedereen op om scherp te debatteren en te onderzoeken wat de Koninkrijksdelen, naast hun geschiedenis en statuut van 1954, daadwerkelijk met elkaar verbond. Nu, op de vooravond van 10/10/10 waren, volgens haar, ook nieuwe ideeën nodig voor het Koninkrijk van de toekomst.

De avond werd levendig voorgezeten door Orlando Cuares, radiodirecteur Curom Z86 en politiek analist en zijn jonge collega 'Nelly Rosa', een journaliste en verslaggeefster bij Radio Paradise FM. Hierbij stonden twee opeenvolgende stellingen centraal; de één met een wat zakelijk karakter over *economische vooruitgang* en het belang van het Koninkrijk daarbij en de ander met een emotioneler karakter over nut en noodzaak van een Integratieminister op Koninkrijksniveau. Deelnemers konden na iedere stelling actief voor of tegen stemmen door middel van groene en rode kaarten en iedere stelling werd kort en krachtig ingeleid door drie opeenvolgende lokale inleiders waarna er volop ruimte was voor vragen van en debat met de volle zaal.

Naar aanleiding van de stelling over economische vooruitgang werden veel vragen gesteld en wezenlijke knelpunten en thema's op tafel gelegd met mooie metaforen, waarin Curaçao werd afgeschilderd als een partner in een liefdeloos huwelijk of medewerker in het familiebedrijf 'Nederland' met prangende loopbaanvragen. Deelnemers vonden het eerste debat interessant, maar minder fel, omdat de inleiders het grotendeels met elkaar eens waren. In het tweede debat liepen de emoties hoger op en waren verschillen in zienswijzen groter. Er kwamen zoals een UNA student formuleerde '*spannende meningen en mogelijke oplossingen op tafel en er zat ook duidelijk beweging in de meningen van de zaal naar aanleiding van het debat*'.

Na afloop van het symposium concludeerden deelnemers dat het eerste debat zeker diepgaand en belangrijk was, maar dat het tweede debat dicht bij het hart lag. Veel jongere deelnemers gaven expliciet aan de dialoog- en debatvorm van de avond zeer te waarderen en de kans aan te grijpen om

hun eigen mening naar voren te brengen en kritische vragen te stellen. Een jonge juriste van de Directie Wetgeving en Juridische zaken concludeerde: 'Het is goed om te zien hoe betrokken jonge mensen zijn. 'Dit soort debatten vind ik echt voor herhaling vatbaar, maar dan voor alle lagen van de bevolking'.

Een weergave van het eerste debat

Stelling 1 'Zonder het Koninkrijk, geen economische vooruitgang'

Kernboodschappen van de drie inleiders van het eerste debat

Ashley Duits, eerste inleider en o.a. hoogleraar Medisch Onderwijs aan de Medische Universiteit van Groningen, voorzitter van de Nationale Gezondheidsraad van Curaçao' en voorzitter R.K. Schoolbestuur Curaçao.

'Ik sta positief tegenover de stelling, maar ik plaats wel een aantal belangrijke vraagtekens. Het kader van het Koninkrijk is duidelijk en de politiek vult dat nu in. Ik pleit voor een economische vooruitgang die duurzaam, rechtvaardig en goed verdeeld is over alle burgers. Als je als burger van die vooruitgang wilt profiteren, moet je gezond en goed opgeleid zijn. En juist onderwijs en gezondheidszorg zijn helaas geen Koninkrijksaangelegenheden terwijl het Koninkrijk die zaken, juist wèl zou moeten faciliteren'.

Karel Frielink, tweede inleider en advocaat en partner verbonden aan Spigthoff Advocaten en Belastingadviseurs en Deken van de Orde van Advocaten Curaçao.

Het Koninkrijk is niet het enige en beste perspectief voor economische vooruitgang, maar biedt wel een zekere mate van politieke stabiliteit die dat ten goede komt. Maar is er wel sprake van daadwerkelijk partnerschap tussen de verschillende koninkrijksdelen? Wellicht zit er (meer) muziek in CARICOM als alternatieve optie en kunnen de nieuwe landen in het kader van economische vooruitgang veel beter gezamenlijk markten benaderen en meer convenanten sluiten op het terrein van gezondheidszorg, toerisme en onderwijs. Curaçao moet zich meer openstellen voor de wereld en minder kortzichtig en nationalistisch operen.

Gilbert Martina, derde inleider en Hoofd 'Operations' verzekeringsbedrijf 'Ennia Holding Curaçao' en prijswinnaar in Nederland van 'The Other Manager 2009'

Ik sta positief tegenover de stelling. Ik pleit daarbij voor meer Innovatie. Innovatie is de motor van economische vooruitgang en de Nederlandse Antillen maakt te weinig gebruik van het Koninkrijk om dat te realiseren. Naast innovatie hebben we ook een mentaliteitsverandering nodig. Om onze toekomst, - met het oog op 10-10-10 - tot een succes te maken hebben we professionals en jongeren nodig met een groot zelfvertrouwen, een goede opleiding en de juiste normen en waarden.

Vijf Interessante discussiethema's uit het eerste debat

1. Het verschil tussen welvaart en welzijn en schrijnende armoede als taboeonderwerp

'Curaçaoënaars denken en voelen vanuit het hart, Nederlanders doen dat met de rekenmachine'

Tijdens het debat over economische vooruitgang werd levendig gediscussieerd over welvaart, welzijn en schrijnende armoede. Inleider Gilbert Martina maakte een duidelijk verschil tussen welvaart en welzijn, waarbij hij aangaf dat er in Nederland wellicht meer (financiële) welvaart was, maar dat het welzijn (het gevoel van welbevinden) in de Antillen juist vele malen groter was.

Martina merkte op dat Curaçaoënaars en Nederlanders wezenlijk verschillen in hun denken en voelen. Curaçaoënaars denken en voelen meer vanuit het hart en zijn relationeel sterk ontwikkeld. Nederlanders werken meer met de rekenmachine en zijn procesmatig vaak sterker. Erkenning en aandacht voor die verschillen is volgens hem belangrijk om goed samen te werken binnen het Koninkrijk. Inleider Ashley Duits gaf aan dat professionals binnen het Koninkrijk, naar zijn ervaring, over en weer vaak prima en constructief samenwerken, maar dat ambtenaren en politici dat proces soms heel slecht faciliteren en vaak ambivalent staan tegenover het Koninkrijk wat economische vooruitgang, samenwerking en snelle besluitvorming verhindert.

Inleider Frielink merkte op dat Curaçao schrijnende armoede kende en enorme tegenstellingen tussen arm en rijk. Die schrijnende armoede vormt volgens hem, juist één van de kernproblemen in de relatie tussen Nederland en de Nederlandse Antillen, terwijl dat onderwerp in Nederland nagenoeg en vreemd genoeg nooit aan de orde kwam.

2. Taal en goed onderwijs als voertuigen voor economische vooruitgang

'Je diepste emoties breng je onder woorden in je eigen taal, maar mondiaal zaken doen betekent meer talen spreken'

De zaal merkte op dat het spreken van meer talen belangrijk was voor economische vooruitgang, samenwerking en succesvolle onderhandelingen binnen het Koninkrijk. Alle inleiders beaamden die meertaligheid als vehikel om binnen en buiten het Koninkrijk verder te komen. Eigen talen als Papiamentu en Fries moesten gekoesterd worden, maar succesvol en mondiaal zakendoen betekende ook aandacht voor het Nederlands, Engels en het Spaans.

Inleider Frielink merkte op dat meertaligheid, goede leerkrachten betekende, terwijl het daar op Curaçao soms behoorlijk aan schort. Inleider Duits haalde Singapore aan als een land dat duurzaam en diepgaand in onderwijs investeert en er mede daardoor (economisch) kop en schouders uitsteekt boven de andere landen in haar regio. Het Koninkrijk zou volgens hem veel meer geld moeten investeren in scholen en daarnaast het onderwijs en onderzoek op de UNA veel beter moeten faciliteren om er een bloeiende kennisinstelling van te maken.

De directeur van het Radulphus College voor voortgezet onderwijs HAVO VWO merkte op dat zijn budget volstrekt ontoereikend was om zijn leerlingen goed te ondersteunen en dat hij desalniettemin nog relatief goede resultaten bereikte met zijn leerlingen dankzij de (kosteloze) hulp van succesvolle oud-leerlingen. En in 2012 zou de geldkraan uit Nederland voor het onderwijs helemaal worden stopgezet. Deelnemers uit de zaal wezen op de verantwoordelijkheid van burgers om, in hun rol als ouders/kiezers, politici te kiezen met goede onderwijsprogramma's en de bereidheid om hier diepgaand in te investeren. Goed onderwijs betekent, volgens de deelnemers, ook aandacht voor creativiteit, (culturele) eigenheid, kritisch denkvermogen en probleemoplossend vermogen.

3. Braindrain en belemmerende kartels als obstakels voor economische vooruitgang

'50% van onze studenten blijft in Nederland omdat ze hun studielening niet met Antilliaanse guldens terug kunnen betalen'

Inleider Frielink vond de braindrain van Curaçaose studenten naar Nederland een ramp, omdat de aanwezigheid van een bekwame economische en bestuurlijke elite en een grote groep hoogopgeleide professionals juist een randvoorwaarde is voor economische vooruitgang. Voormalig minister-president, Maria Liberia Peters, pleitte daarom voor meer studiemogelijkheden in de Caribische regio, omdat vijftig procent van de Antilliaanse studenten volgens haar, niet terugkeert vanwege hun in Antilliaanse guldens onbetaalbare studieschuld. Stagebegeleiders en studenten in de zaal merkten op dat Nederlandse studenten met open armen door het lokale bedrijfsleven ontvangen worden en dat organisaties als 'Kenniss voor Curaçao', die bewust Antilliaanse studenten uit Nederland werven, zeer succesvol blijken in hun strijd tegen de braindrain.

Meerdere vertegenwoordigers van het bedrijfsleven merkten op dat Curaçao kampt met haven- en containerkartels, onbetaalbaar internet, disfunctionerende staatsbedrijven en onkundige politici. Desondanks willen veel Nederlandse ondernemers zich, volgens inleider Frielink, toch graag op Curaçao vestigen. Volgens hem was er inderdaad behoefte aan 'goed' leiderschap, eventueel voortgebracht door academici en kunstenaars als politici tekort schoten, om op de lange termijn economisch te floreren.

Meerdere deelnemers uit de zaal zagen de nieuwe koninkrijksverhoudingen als een kans om te werken aan betere wet- en regelgeving, stevig (financieel) toezicht en betere regulering van financiële markten. Ruud Thuis, voorzitter van de Kamer van Koophandel Curaçao, pleitte daarnaast voor meer gedeelde instellingen en raden van toezicht en advies op koninkrijksniveau, zoals een gedeeld planbureau, gezondheidsraad en onderwijsaccreditatiebureau, om kennis te delen en meer binding, uitwisseling en kwalitatief hoogwaardige organisaties te creëren binnen het Koninkrijk. Inleider Gilbert Martina sprak daarbij wel de zorg uit dat dit geen papieren exercitie moest worden die de gewone man niet ten goede kwam.

4. Innovatie en informatie als kans voor duurzame economische ontwikkeling

‘Lokale studenten worden te weinig betrokken bij onderzoek naar oplossingen voor hun samenleving, terwijl ze dat juist wèl willen.

Studenten in de zaal merkten op dat er Europees geld beschikbaar is voor innovatieve samenwerking en onderzoeksprojecten, maar dat deze informatie in een veel te klein kringetje circuleert. Hierdoor waren zij te weinig op de hoogte van financieringsmogelijkheden en werden zij onvoldoende betrokken bij onderzoek naar oplossingen voor economische en maatschappelijke problemen terwijl ze dat wel wilden. Inleider Duits gaf aan dat het probleem helaas complexer was. Zonder facilitering door het Koninkrijk was het, volgens hem, bijna onmogelijk voor Curaçao om aan alle bureaucratische regels en voorwaarden te voldoen om Europese gelden, bijv. Van het 7e kaderprogramma, binnen te halen.

Studenten in de zaal maakten zich ook zorgen om de (onomkeerbare) schade aan originele fauna en flora, veroorzaakt door het sterk oprukkende (massa)toerisme, met Aruba als voorbeeld van hoe het niet moet. Inleider Gilbert Martina beaamde dat en wees op het belang van diversificatie en innovatie als motor voor economische vooruitgang. Investerings- en innovaties in niet traditionele sectoren zoals landbouw, visserij en veeteelt konden Curaçao minder afhankelijk maken van de traditionele economische pilaren zoals toerisme en financiële dienstverlening. Hiervoor was wel visie nodig op landsniveau en gedurfde keuzes. Oud- politicus en voormalige bestuurder Eugène Rhuggenaath pleitte voor een *mentality shift* en een gelijkwaardige dialoog over het inrichten van een koninkrijkseconomie om economische vooruitgang te boeken in alle koninkrijksdelen.

5. Curaçao als familiebedrijf of internationale BV?

‘Curaçao is in het familiebedrijf ‘Nederland’ gaan werken, maar vraagt zich af of het ook (part time) ergens anders aan de slag mag’

Deelnemers merkten op dat de economische ontwikkeling van Curaçao sterkt gelinkt en zelfs afhankelijk is aan zijn positie binnen het Koninkrijk met als voorbeeld de komst van de Shell, de succesvolle financiële offshoresector en het belang van Nederlandse toeristen. Inleider Frielink merkte fijntjes op dat Curaçao juist Nederlandse vennootschappen met zijn fiscaal vriendelijke regime enorm van dienst is geweest.

Hij vergeleek Curaçao met een familielid dat in het familiebedrijf ‘Nederland’ is gaan werken en zich afvraagt of daar zijn hele toekomst ligt. Volgens hem, is Curaçao niet exclusief gebonden aan Nederland en kijken gezonde BV’s altijd uit naar nieuwe interessante partners, waar ook winst te behalen valt. Inleider Duits merkte op dat teveel afhankelijkheid van Nederland risicovol is, omdat de bodem zomaar uit de eigen lokale economie geslagen kan worden, zoals gebeurde toen Shell het eiland verliet.

Op een vraag ‘Wat het economische belang van Nederland nu bij Curaçao is?’ antwoordde Frielink kort dat die er domweg niet is. ‘We zitten in een gedwongen huwelijk, waar geen van de partners ooit meer vraagt: Wanneer gaan we weer eens met elkaar naar bed? Er is geen echte liefde (meer)! Misschien lukt

dat wel als we met meer respect naar elkaar luisteren en met elkaar praten en samen als gelijkwaardige partners nieuwe economische kansen creëren en samenwerkingsverbanden aangaan’.

Een weergave van het tweede debat

Stelling 2 ‘Voor de toekomst is een Koninkrijksminister van Integratie nodig’

Kernboodschappen van de drie inleiders van het tweede debat

Jeannette Julliet-Pablo, eerste inleider en Hoofd Bureau vrouwenzaken Curaçao en voorzitter van het overkoeplend orgaan Curaçaose wijkorganisaties, ‘Unidat di Bario’.

‘Aan een traject van integratie gaat eerst een traject van *social change* vooraf’, vond mevrouw Juliet-Pablo. We zijn - op weg naar onze zelfstandigheid - het traject van (positieve) patriottisme vergeten. Hierdoor is een tweedeling in de maatschappij ontstaan met een nare smaak. We moeten op micro niveau beginnen met het inhalen van achterstanden. Pas dan kan er sprake zijn van gelijkwaardigheid en daadwerkelijke integratie tussen de koninkrijksdelen. Ik pleit daarom eerder voor een minster van ‘Sociale Verandering’ dan een Koninkrijksminister van Integratie en een onafhankelijk observatorium om dat proces te borgen, zoals je wel vaker in Zuid Amerikaanse landen ziet’.

Steven Martina, tweede inleider en voorzitter en CEO van verzekeringsbedrijf Fatum Caribbean.

‘Ik onderschrijf de stelling en heb een constructieve positivistische visie. We krijgen een nieuwe status, maar blijven wel binnen het Koninkrijk. We moeten de banden tussen de volkeren van het Koninkrijk bevorderen. Een Koninkrijksminister van Integratie kan een duidelijke toegevoegde waarde bieden als instituut, met een goede infrastructuur, budget en programma’s om die banden te versterken. Die programma’s moeten wel voortkomen uit een bottom up benadering en voldoen aan de wensen en eisen van de volkeren zelf. Zo kom je tot meer onderling begrip tussen burgers en bestuurder binnen het hele Koninkrijk’.

Sandra in ’t Veld-Lakeman, derde inleider en advocate geassocieerd met van Laarschot Advocaten

“Op Curaçao hebben we geen behoefte, tijd en zin in een Koninkrijksminister van Integratie. Nederland heeft problemen met integratie en heeft daar al een minister voor. Onbegrip tussen de koninkrijksdelen komt vooral voort uit ineffectieve communicatie. Er is te weinig een gemeenschappelijke taal. De samenlevingen binnen het Koninkrijk zijn heel verschillend. Veel projecten en beleid dat door Nederland geïnitieerd wordt, blijken ineffectief en gedoemd omdat niemand er het doel van begrijpt. De boodschap van het Koninkrijk wordt door Antilliaanse burgers te weinig begrepen. Ik pleit daarom voor een minister van communicatie in plaats van een minister van integratie’.

Zes interessante discussiethema's uit het tweede debat

1. Fiscale en toeristische interesse uit Nederland als opstap naar echte integratie

'Er is wel degelijk Nederlandse interesse voor de Antillen: we zijn toeristische bestemming Nr. 1!'

Voor echte integratie is werkelijke wederzijdse interesse nodig, vonden mensen in de zaal. Nederlandse burgers en politici houden zich volgens deelnemers echter niet of nauwelijks met de andere koninkrijksdelen bezig en hun kennis over en belangstelling voor de Nederlandse Antillen is meestal oppervlakkig en beperkt.

Inleider Steven Martina spreekt juist van grote interesse van Nederlanders voor de Antillen, maar vooral ingegeven door het heerlijke (fiscale) klimaat en de goed ontwikkelde financiële en off shore sector. Die toeristische, financiële en commerciële interesse kan volgens hem als handige opstap dienen voor verdere integratie, mits dat proces wordt begeleid door een Koninkrijksminister van Integratie.

Studenten uit de zaal reageerden fel dat Curaçao veel meer is dan een toeristische attractie alleen en dat het belangrijk is dat de verschillende koninkrijksdelen de cultuur en (emotionele) geschiedenis van elkaar kennen. Pas als je elkaar werkelijk begrijpt, kan er sprake zijn van integratie en een gedeeld koninkrijksgevoel. Deelnemers uit de zaal merkten ook op dat Antillianen al van jongs af aan op school over Nederland leren. Het Nederlandse onderwijs besteedt echter niet of nauwelijks aandacht aan de koninkrijksdelen overzee. Deze onevenwichtigheid komt integratie en onderling begrip niet ten goede.

2. Wederzijdse integratie of wederzijds respect?

'Wij integreren niet, wij *chillen*!'

Antilliaanse studenten die in Nederland studeren gaven aan dat integratie voor hen een belangrijk thema was, maar zagen het helaas wel als een eenzijdig proces, waarbij Nederland van Antilliaanse studenten aanpassing en integratie eist, een uitstekende beheersing van de Nederlandse taal en verplichte inburgeringscursussen, terwijl dat omgekeerd niet zo is.

Een Nederlandse expat, zette de discussie op scherp en wekte hevige emoties op toen zij aangaf dat integratie voor haar niet nodig was. Waarom zou zij lokale mensen moeten leren kennen en Papiamentu moeten verstaan?. Men moest blij zijn met de economische waarde van tijdelijke expats op Curaçao en elkaar verder vooral met rust laten, zij het wel met wederzijds respect.

Een Nederlandse deelnemster met een Antilliaanse man die al meer dan tien jaar op Curaçao verbleef vroeg zich af of men werkelijk een samenleving kon bouwen op basis van wederzijds respect alleen en een deelnemer uit de volkswijk Montagne, verbaasde zich oprecht over de discussie. Integratie als fenomeen vindt hij helemaal niet passen bij de gewone antiliaan 'Wij integreren niet, wij chillen.' Als ik in Nederland ben, ben ik een Nederlander en hier ben ik een Antilliaan.' Koninkrijk en integratie zijn

volgens hem vooral onderwerpen voor rijke mensen op Curaçao. In zijn wijk houdt men zich er volstrekt niet mee bezig en weet men waarschijnlijk nauwelijks wat het is.

3. Integratie als resultaat van een ontwikkeling van binnenuit

‘Wij zijn veel meer dan een toeristische attractie alleen. Onze ontwikkeling moet starten van binnenuit’

Inleider Juliet-Pablo ziet integratie niet zozeer als een doel als wel als een resultaat. Het inhalen van achterstanden, het aanbieden van goed onderwijs en het omarmen van de eigen cultuur zou van Antillianen gelijkwaardige trotse koninkrijksburgers maken, die vervolgens vanuit een sterke eigen identiteit de stap kunnen maken naar integratie binnen het Koninkrijk.

Inleider Steven Martina oordeelt dat men integratie niet van bovenaf kan opleggen of afdwingen, maar wel kan stimuleren door allerlei sportieve en culturele activiteiten in een ongedwongen sfeer. Hij gaf daarbij als voorbeeld ‘de Koninkrijkspelen’. Juist een minister van Integratie zou dit soort activiteiten, volgens hem, kunnen initiëren en bekostigen.

Deelnemer en gepensioneerd sociaal activist Stanley Brown gaf aan dat Nederland naast een zak met geld ook haar excuses aan moest bieden voor het verleden en de traumas van de oproer op Curaçao in mei 1969. Dan is er pas sprake van integratie en een nieuw en hoopvol begin van de onderlinge koninkrijksrelaties!

4. Jongeren als motor voor integratie

‘Jongeren zitten niet in de houdgreep van het verleden, ze integreren makkelijker ‘

Meerdere jongeren wezen op de eigen verantwoordelijkheid voor integratie omdat integratie nooit alleen een zaak van een Koninkrijksminister kon zijn. Studenten die stage lopen op Curacao vertelden gedreven hoe zij relaties en vriendschappen aangingen met lokale studenten en hun best deden om elkaars cultuur en gebruiken te begrijpen en zelfs eigen te maken. ‘Ik leer Nederlanders dat je prima avocado kunt eten op brood en zelf probeer ik echt Papiamentu te leren’, vertelt een stagiaire.

De directeur van Wereldstage Curaçao, Maarten de Jong, vertelt over de jongeren die hij begeleidt, waarbij het hem opvalt dat jongeren veel minder problemen zien in het contact met elkaar en veel minder problemen hebben om elkaar te begrijpen. ‘De oudere generatie ziet meer beren op de weg en, kampt misschien nog met oud zeer uit het verleden. Jongeren zitten veel minder in de houdgreep van het verleden. ‘Ze spreken onderling dezelfde taal en gelukkig is de toekomst aan hen en niet aan ons’.

5. Integratie, een term vol begripsverwarring

‘Het hele woord integratie kan me gestolen worden, het is zo’n issue geworden binnen het koninkrijk’

Meerdere deelnemers in de zaal geven tijdens de discussies over integratie aan dat de term niet duidelijk is. Wat wordt ermee bedoeld en hoe ver gaat het? Inleider In ’t Veld concludeert dat er zoveel verwarring over het begrip ‘integratie’ heerst, dat dat juist pleit voor een minister van communicatie. Inleider Steven Martina ziet die onduidelijkheid juist als een kans. ‘Het begrip ‘Integratie’ moeten we juist samen definiëren en handen en voeten geven met onderzoek onder het volk en mooie programma’s van de koninkrijksminister van Integratie.

Een stagiaire uit de zaal merkt op dat men bij integratie vooral ook de succesverhalen naar voren moet halen en moest onderzoeken hoe en waarom jongeren juist zo goed met elkaar kunnen integreren. Haar uitzendorganisatie ‘Kenniss voor Curaçao’ is volgens haar zo’n succesverhaal waar meer aandacht voor zou kunnen zijn.

Een deelnemer uit de zaal en moeder van een jong kind antwoordt fel dat het hele begrip ‘integratie’ haar gestolen kon worden. ‘Het is zo’n issue geworden binnen het koninkrijk. Ouders zouden er geen probleem van moeten maken (want dat doen kinderen ook niet) en hun kinderen onbevangen met elkaar moeten laten spelen.

6. Het ideaalprofiel van een Integratieminister op koninkrijksniveau

‘ De Koninkrijksminister van Integratie moet een profiel hebben van aardrijkskunde, geschiedenis en maatschappijleer’

Hoewel inleider Steven Martina een vurig betoog houdt over het belang van een koninkrijksminister, vinden veel studenten die stap te groot. Zij pleiten juist voor het benadrukken van positieve multiculturele verschillen in plaats van altijd maar de negatieve verschillen. Als oplossingen noemen zij ‘het ontwikkelen van lesprogramma’s over de koninkrijksdelen en het volgen van inburgeringcursussen over en weer’, ‘het lopen van stages in elkaars landen’ en het ‘ aangaan van vriendschappen met elkaar’.

Een deelnemer merkt op dat men eerst maar eens moest formuleren wat men met integratie wil bereiken, voordat men aan een koninkrijksminister begint. Meerdere deelnemers spreken de vrees uit dat het aanstellen van een koninkrijksminister een geldverslindende actie zal worden met veel bureaucratie en onderling geruzie over wie uiteindelijk die post mag vervullen.

Over de vraag van inleider Juliet-Pablo over wat het ideale profiel van een Koninkrijksminister van Integratie zou moeten zijn, als hij er dan toch kwam, ontstaat wat begripsverwarring, omdat de leerlingen van de middelbare school meteen in termen van een ideaal vakkenpakket redeneren, en enthousiast aangeven dat de minister minstens aardrijkskunde, geschiedenis en maatschappij- leer in zijn (vakken)pakket moet hebben om te weten waar hij vandaan komt en naartoe gaat in zijn nieuwe functie.

Sfeerimpressies achteraf: Wat vond u van deze conferentie?

1. Ik vond het echt interessant met spannende meningen. Het onderwerp identiteit sprak me het meest aan, **Christina Richardson, leerling aan het MIL**
2. Vooral het laatste deel vond ik erg interessant. Er kwamen veel jongen mensen aan het woord die onbevangen naar de toekomst kijken. Ze lijken hoopvoller dan de oudere garde, **Iris Kramer, medewerker van de Nederlandse Vertegenwoordiging op Sint Maarten**
3. Het eerste deel van het debat over economische vooruitgang vond ik het meest interessant en diepgaand. In de tweede helft van het debat was de spanning hoger. Het was leuk dat de meningen van der zaal bijgeschaafd werden door het debat, **Nashaira Illaria, student stagiaire uit Nederland via de organisatie 'Kennis voor Curaçao'**
4. Ik kom uit Montagne. Ik wilde weten hoe de bovenwereld, de mensen die het goed hebben, over de toekomst van Curaçao denken, Voor mij was het een *eye opener*, **Andy Leer, Antilliaanse student uit Nederland**
5. Ik vond het 2^e deel echt een debat met veel visies. Het onderwerp 'integratie' ligt dichterbij ons hart. Ik vind het goed dat ze onze mening vragen, je hoeft niet 20 jaar of ouder te zijn om een mening te hebben, **Jean Carlos Alves da Silva, leerling 6 VWO van het Radulphes College**
6. Ik vond het idee van een debat goed, maar er zijn wel verbeterpunten. Er zaten geen jongeren in het panel, terwijl wij de toekomst zijn en er was te weinig dialoog en concrete antwoorden op vragen van de zaal. Er zaten te weinig mensen uit het Koninkrijk in de zaal. Ze hadden het uit moeten stellen tot mevrouw Bijleveld er wel bij kon zijn, **Wendel Mercelina, voormalig voorzitter van het Curaçaose Jeugdparlement**
7. Ik vond het heel interessant. Vooral de tweede stelling over identiteit bracht veel emoties in de zaal, **Feiza Guachati, jurist directie wetgeving en juridische zaken**
8. Ik vond het leerzaam en interessant. Soms was ik wel geëmotioneerd en teleurgesteld in sommige meningen van anderen. In het debat over integratie was ik verbaasd dat mensen onderling zo anders kunnen denken, **Jeanet Jones, leerling aan het MIL**
9. Ik vond het eerlijk gezegd geldverspilling. Teveel belangrijke mensen zaten in Nederland en het is onduidelijk wat er met de output van het symposium wordt gedaan, **Eline van den Broek, verslaggeefster Radio Dolfijn FM**

10. Ik vond het een geweldige avond, Het was vooral leuk dat onze leerlingen uitgenodigd waren om mee te discussiëren. Je ziet dat jongeren fel reageren in het debat en graag mee willen denken over het onderwerp en hun toekomst, ***Janine van Loohuizen-Tromp, docente aan het Maria Immaculata Lyceum (MIL).***